

Ιδέ ο δάσκαλος Δημήτρη Λιαντίνη

1.Εν αρχή ην ο δάσκαλος. Μη ο δάσκαλος η φύση θα ήταν, δε θα ήταν όμως οι κοινωνίες. Θα υπήρχε ο χρόνος, αλλά δε θα υπήρχε η ιστορία. Και στο βασίλειο των ζωντανών ήχων θα άκουγε κανείς την κραυγή, τα χουγιαχτά, τα συνθήματα. Δε θα άκουγε όμως ούτε θά 'βλεπε τη φωνή, τα γράμματα της γραφής, τις συμφωνίες και τους χορούς.

2.Γιατί; Απλά, γιατί ο δάσκαλος είναι που μεταμορφώνει τον εγκέφαλο του ζώου σε νου του ανθρώπου. Αυτός κατορθώνει ώστε η ματιά του καθένα μας να μη μένει βλέμμα βοδιού, αλλά να γίνεται βιβλίο ανοιχτό να το διαβάζεις. Επεξεργάζεται το πετσί της κεφαλής μας και δημιουργεί πρόσωπο. Η δουλειά του δάσκαλου είναι ο αθέρας της βυρσοδεψίας. Και στο τέλος-τέλος ο δάσκαλος θωπεύει και μαλάζει έτσι το σώμα και την ψυχή μας, ώστε από τη στέρησή μας αποστάζεται το κλάμα, και από την πλησμονή κορφολογείται το γέλιο μας. Τα ζώα και τα φυτά δε γελούν ούτε δακρύζουν. Γιατί τους λείπει ο δάσκαλος. Έτσι δεν έμαθαν ποτές ότι στον ενόργανο κόσμο πέρα από τη σφαίρα του βιολογικού ανοίγεται ο φωτεινός ορίζοντας του πνεύματος. Ο θυμός, δηλαδή, οι επιθυμίες, τα πάθη, η φαντασία, ο λόγος. Ο δάσκαλος είναι ο φυτουργός και ο σπορέας του λόγου. Εκείνου του λόγου που το τέταρτο Ευαγγέλιο τον αναφέρει στο θεό.

3.Χωρίς το δάσκαλο ο λόγος θα σάπιζε άχρηστος μέσα στο έλος του κρανίου μας. Όπως σαπίζει άχρηστο το τραίνο που ρεμίζαρε για πάντα στο σταθμό. Και το καράβι, το CLORIA MUNDI ή το ANCA, αν δεν το ταξιδέψει ο καπετάνιος του. Και όπως σκεβρώνει άφτουρη η νύφη που έμεινε αγεώργητη από τον άντρα. Ο ιερός τρόμος της παρθενίας της σιγά-σιγά κακοβολεί, ωσόπου στο τέλος γίνεται ένα τεφρό δίχτυ αράχνης.

4.Μ' ένα λόγο, ο δάσκαλος είναι ο ποιητής του ανθρώπου. Με την ίδια κυριότητα που ποιητής του κόσμου είναι ο θεός. Χωρίς το δάσκαλο το πνεύμα που πνέει θα παραπόμενε άψυχος άνεμος. Γαρμπής, δηλαδή, πουνέντες σοροκάδα και παγωμένος Σκίρωνας. Και θα φυσούσε μάταια στις άκριες των βουνών, στις φυλλωσιές, στα συστήματα των υδάτων.

5.Έτσι ορίζεται ο λόγος και η τιμή του δάσκαλου. Το τιμολόγιο όμως με το οποίο κοστολογούν το έργο του οι εξουσίες και οι αρχές πρώτα και ύστερα το άκριτο πλήθος είναι αλλιώτικο, Αλλίμονο! Άχρηστο για τις εφορείες.

6.Περιγράψω το σημείο που κράτησε η ακηδία, η παραχάραξη, η στρέβλωση, η τυποποίηση, ο ευτελισμός. Και κάμανε το κακό.

7.Έτσι, ενώ η δουλειά του δάσκαλου είναι να τεχνουργεί ανθρώπους· ενώ αναλώνεται τίμια να ετοιμάζει πλάσματα που θα ζήσουν όχι στη φύση αλλά στον πολιτισμό, όχι στη ζούγκλα αλλά στην πόλη· ενώ όλοι οι άνθρωποι που πλάθει ο δάσκαλος κάνουν ο καθείς το δικό του επάγγελμα, και είναι ο καθείς μία ψηφίδα στο ενιαίο ψηφιδωτό της οικονομίας της αγοράς της πολιτείας, εμείς με τον καιρό εχάσαμε τον ιδρυτικό χαρακτήρα της λειτουργίας του δάσκαλου. Και τη δουλειά του την επήραμε σα μία από τις πολλές δουλειές των ανθρώπων. Ένα επάγγελμα ρουτίνας. Μια μονάδα εργασίας όμοια με τις άλλες βλέπουμε και στο δάσκαλο.

8. Εξεχάσαμε, δηλαδή, ότι στο ψηφιδωτό των επαγγελματιών ο δάσκαλος δεν είναι η μια ψηφίδα ανάμεσα στις άλλες. Αλλά είναι ο καλλιτέχνης νους, ο κοσμητικός και ο επόπτης που φιλοτεχνεί ολόκληρο το ψηφιδωτό.

9. Δημιουργεί, δηλαδή, ανθρώπους κατά την έννοια ότι τους αποσπά από τη δικαιοδοσία του φυτού και του ζώου. Και τους υψώνει στην οντολογική μοναδικότητα του νοήμονος πλάσματος.

10. Γιατί αυτή είναι η δουλειά του δάσκαλου. Να δουλεύει το μυαλό, όπως ο καλαντζής δουλεύει το καλάι. Και να παράγει ανθρώπους όπως ο χαλκιάς κατασκευάζει χαλκώματα. Ενώ όλοι οι άλλοι χρησιμοποιούν το μυαλό τους σαν όργανο και παράγουν προϊόντα. Όλα δευτερογενή, και για του βίου τη μηχανή. Βιομηχανία, πες.

11. Ετούτη η υποβάθμιση της φύσης και της δουλειάς του δάσκαλου, η πτώση του από τη θεία λειτουργία της αρχικότητας στην ταπεινή χειρωναξία της επανάληψης, σημάδεψε το πρώτο μεγάλο λάθος στην παιδεία. Και μέσα στην ιστορία και τον πολιτισμό αντίστρεψε το νόημα των πραγμάτων.

632 λέξεις
Διασκευή

Πηγή κειμένου: <http://www.apotipomata.com/ide-o-daskalos-liantinis/>

Ο Δημήτρης Λιαντίνης (1942-1998) ήταν πανεπιστημιακός δάσκαλος, φιλόσοφος, ποιητής και συγγραφέας βιβλίων με φιλοσοφικό και παιδαγωγικό περιεχόμενο. Υπήρξε ένας λαμπρός στοχαστής και μελετητής της Αρχαίας Ελλάδας και της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της, για τη μελέτη της οποίας αφιέρωσε όλη του την ζωή. Ο Δημήτρης Λιαντίνης αναχώρησε «αυτοθέλητα», όπως δήλωσε, από τη ζωή.

Nikolaj Petrovich Bogdanov Belsky (1868-1945), *Το σχολείο του χωριού*

Λεξιλογικές παρατηρήσεις

χουγιαχτά: δυνατές φωνές

αθέρας: η άκρη του σταχίου και μεταφορικά το υψηλότερο και καλύτερο σημείο, η αφρόκρεμα

θωπεύει: χαϊδεύει

μαλάζει: μαλακώνει

αποστάζεται: μένει ως απόσταγμα, στάζει

πλησμονή: αφθονία, πληρότητα, χορτασμός

κορφολογιέται: με μεταφορική σημασία, μαζεύεται, προκύπτει

φυτουργός: ο δημιουργός των φυτών, αυτός που τα περιποιείται και τα καλλιεργεί, και γενικά ο δημιουργός. Η λέξη απαντάται στον Πλάτωνα, *Πολιτεία* [597d] και αναφέρεται στο θεό: *Βούλει οὖν τοῦτον μὲν φυτουργὸν τούτου προσαγορεύωμεν, ἢ τι τοιοῦτον; Δίκαιον γοῦν, ἔφη, ἐπειδήπερ φύσει γε καὶ τοῦτο καὶ τᾶλλα πάντα πεποίηκεν.* Απαντάται επίσης και στην εκκλησιαστική υμνογραφία σ' ένα κοντάκιο: *Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως, τῷ Φυτουργῷ τῆς κτίσεως, ἡ οἰκουμένη προσφέρει σοι, Κύριε, τοὺς θεοφόρους Μάρτυρας.*

ρεμιζάρω: για οχήματα σταθμεύω μόνιμα, παρκάρω, αράζω

CLORIA MUNDI: η δόξα του κόσμου

σκεβρώνει: κυρτώνει, καμπουριάζει

άφτουρη: που δεν έχει πέραση, είναι ανεπαρκής

κακοβολεί: δε σημαδεύει σωστά, αποτυχαίνει

τεφρό: αυτό που έχει το χρώμα της στάχτης, το θανατερό

Γαρμπής: νοτιοδυτικός άνεμος, γνωστός ως Λίβας

Πουνέντες: δυτικός άνεμος λέγεται και Ζέφυρος

Σοροκάδα: νοτιοανατολικός άνεμος, αλλιώς Σιρόκος

Σκίρωνας: βορειοδυτικός άνεμος, γνωστός ως Μαΐστρος και μαϊστράλι

ακηδία: αθυμία, αμέλεια, αδιαφορία, απουσία προθυμίας

καλαντζής: γανωτής, γανωματής

καλάι: κράμα κασσίτερου που χρησιμοποιείται στο γάνωμα

χαλκώματα: τα χάλκινα σκεύη, δηλ. καζάνια, τεντζερέδες, ταψιά, τηγάνια, μπρίκια

χειρωναξία: η χειρωνακτική τέχνη, η βάνουση όπως χαρακτηριζόταν στην αρχαιότητα, αυτή που δεν ταίριαζε σε ελεύθερους ανθρώπους

Ασκήσεις

Α΄ Ομάδα

1. Να διακρίνετε την ισχύ ή μη των προτάσεων που ακολουθούν για το απόσπασμά μας, σημειώνοντας Σ ή Λ και γράφοντας αυτό που ισχύει με παραπομπές στο κείμενο. **15 μον.**

α. Το απόσπασμα *Ιδέ ο δάσκαλος* ακολουθεί την αυστηρή λογική οργάνωση του αποδεικτικού δοκιμίου.

β. Ο δοκιμογράφος μας είναι ένας απομονωμένος άνθρωπος του γραφείου και των βιβλίων χωρίς επαφή με την καθημερινότητα των απλών ανθρώπων.

γ. Ο δάσκαλος είναι δημιουργός γιατί με τη σμίλη του σμιλεύει μοναδικούς και ανεπανάληπτους ανθρώπους.

δ. Η έκπτωση της διδασκαλικής λειτουργίας είναι μια κύρια αιτία της σύγχυσης του σημερινού κόσμου.

ε. Το θέμα αυτού του δοκιμιακού κειμένου ενδιαφέρει αποκλειστικά την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας και τις Παιδαγωγικές σχολές της χώρας μας. **15 μον.**

2. Διαβάζοντας προσεκτικά τις παραγράφους 8 και 10, να εντοπίσετε και να δώσετε σε μία παράγραφο 70-90 λέξεων με τη μέθοδο της σύγκρισης και της αντίθεσης το στοιχείο που διαφοροποιεί τη δουλειά του δασκάλου από τη δουλειά των υπολοίπων ανθρώπων. **15 μον.**

Β Όμάδα

1. Διαβάζοντας κανείς το κείμενο του Δ. Λιαντίνη δε μπορεί παρά να θαυμάσει τον πλούτο της γλώσσας του με τα τόσα θησαυρίσματα, που προέρχονται από ποικίλες πηγές και μαρτυρούν την ευρύτατη παιδεία του. Να επαληθεύσετε αυτήν την κρίση παραθέτοντας παραδείγματα για καθεμιά από τις παρακάτω επιδράσεις που μπολιάστηκαν γόνιμα στο λόγο του: α) κλασική γραμματεία, β) Ευαγγέλιο, γ) λόγιοι τύποι που επιζούν στη νεοελληνική, δ) ιδιωματικοί τύποι της ζωντανής δημοτικής γλώσσας και ε) ειδικό λεξιλόγιο (λαϊκό και επίσημο) που σχετίζεται με συγκεκριμένους επιστημονικούς ή επαγγελματικούς χώρους. **10 μον.**

2. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συχνά τον εκφραστικό τρόπο της αναλογίας. Να παρουσιάσετε αναλυτικά δύο τέτοιες περιπτώσεις δικαιολογώντας αυτή του την επιλογή. **10 μον.**

3. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις με άλλες ισοδύναμες ονομάζοντας τη σχέση που αναδεικνύουν μεταξύ των προτάσεων/παραγράφων. **10 μον.**

Γ Όμάδα

Παραγωγή λόγου

Προτεινόμενα θέματα

1. Σ' ένα κείμενο ελεύθερου στοχασμού 350-400 λέξεων, σκεφτείτε και γράψτε πόσο είναι υπαρκτή και εφικτή σήμερα μια τέτοια παρουσία του δασκάλου, όπως φαίνεται και στο κείμενο του Δ. Λιαντίνη. Τι θα σήμαινε αυτή για την ελληνική κοινωνία; Θα σας βοηθήσουν ίσως και τα λόγια ενός δασκάλου των αρχών του 20^{ου} αι., του Θεόδωρου Κάστανου, που υποστήριζε πως σ' οποιοδήποτε χωριό, αν ο δάσκαλος δεν κινηθεί, το χωριό τίποτα δεν μπορεί να κάμει μονάχο του. *Ο διδάσκαλος πρέπει να έχει την πρωτοβουλία. Ο διδάσκαλος είναι το ζυπητήρι του χωριού, αυτός είναι η Κινητήριος Δύναμις.* **40 μον.**

2. Σκεφτείτε και γράψτε τις σκέψεις σας σ' ένα κείμενο δοκιμιακού χαρακτήρα 350-400 λέξεων, αναζητώντας τους λόγους που έχει υποβαθμιστεί ο ρόλος του δασκάλου στην ελληνική κοινωνία και τις συνέπειες αυτής της υποβάθμισης, όπως αυτές διαφαίνονται στο κοινωνικό σώμα. **40 μον.**